

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 35¹ IR 51 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-794

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. spalio 1 d. sprendimo Nr. SV-S-224 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 7 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 35¹ ir 51 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-794 (toliau – Projektas) dėl šių priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio pirmoje dalyje nustatyta, kad „Lietuvos biudžetinę sistemą sudaro savarankiškas Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, taip pat savarankiški vietos savivaldybių biudžetai“; Konstitucijos 121 straipsnio pirmoje dalyje nustatyta, kad „savivaldybės sudaro ir tvirtina savo biudžetą“. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarime konstatuota, kad „priimti sprendimus Konstitucijos <...> 121 straipsnio 1 ir 2 dalyse <...> nurodytais savivaldos klausimais – savivaldybių tarybų išimtinė konstitucinė kompetencija“. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, sprendina, kad Projekto 2 straipsniu keičiamo įstatymo 51 straipsnį pildančioje naujoje 4 dalyje, siūlant nustatyti pareigą savivaldybių taryboms ne mažiau kaip 0,1 procento savivaldybės biudžeto skirti vadinamosioms „dalyvaujamojo biudžeto“ priemonėms“, įsiterpiama į išimtinę konstitucinę savivaldybių tarybų kompetenciją sudaryti ir tvirtinti savo biudžetą.

2. Projekto aiškinamajame rašte nurodomas Projekto tikslas – sukurti teises prielaidas savivaldybėms efektyviai taikyti praktikoje dalyvaujamojo biudžeto priemonę ir tokiu būdu motyvuoti savivaldybių gyventojus aktyviau dalyvauti tvarkant vietos reikalus. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – keičiamas įstatymas) 4 straipsnio 9 punkte įtvirtintas savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus principas, reiškiantis, kad savivaldybės informuoja vietos gyventojus apie savo veiklą, sprendimų projektus, priimtus sprendimus ir sudaro sąlygas vietos gyventojams tiesiogiai dalyvauti planuojant ir įgyvendinant savivaldybės sprendimus. Gyventojų dalyvavimas tvarkant viešuosius vietos reikalus yra svarbi tiesioginės demokratijos pasireiškimo forma, kuriai turi būti sudarytos teisinės prielaidos, tačiau ši, kaip ir bet kuri kita pilietinė iniciatyva, negali ir neturi tapti suplanuota ar privaloma, nes taip būtų paneigiamas jos savanoriškumas. Be to, Projekto 2 straipsniu keičiamo įstatymo 51 straipsnis pildomas nauja 4 dalimi, nustatančia pareigą savivaldybių taryboms ne mažiau kaip 0,1 procento savivaldybės biudžeto asignavimų skirti „dalyvaujamojo biudžeto“ priemonėms“, todėl praktikoje galima situacija, kai, net nesant pakankamai aktyvaus gyventojų dalyvavimo, savivaldybės biudžeto dalis privalomai turės būti skiriama nusprendus nedidelei savivaldybės gyventojų grupei ar pavieniams gyventojams.

3. Atsižvelgiant į Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2018 m. kovo 21 d. rekomendacijos CM/Rec (2018)4 „Dėl gyventojų dalyvavimo vietos viešajame gyvenime“, nuostatas, kuriose *inter alia* siūloma Europos Tarybos valstybių narių vyriausybėms vengti pernelyg griežto reglamentavimo ir leisti eksperimentuoti, pabrėžiant kuo aktyvesnį gyventojų dalyvavimą, numatyti ir, atsižvelgiant į aplinkybes ir galimybes, taikyti įvairias dalyvavimo priemones, pasiūlymas Projekte vieną iš gyventojų dalyvavimo sprendžiant viešuosius vietos reikalus formų nustatyti privaloma vertintinas kaip neproporcingas visų kitų gyventojų dalyvavimo formų atžvilgiu.

4. Pažymėtina, kad VŠĮ „Transparency International“ Lietuvos skyriaus 2021 m. rugpjūčio–spalio mėnesiais atliktos apžvalgos rezultatai rodo, kad 22 iš 60 savivaldybių, t. y. kas trečia savivaldybė (o ne apie 10 savivaldybių, kaip nurodoma Projekto aiškinamajame rašte), Lietuvoje taiko „dalyvaujamojo biudžeto“ priemones“, o dar 13 savivaldybių planuoja jas taikyti artimiausiu metu. Atsižvelgus į tai, kad, esant savivaldybės bendruomenės ar savivaldybės tarybos iniciatyvoms, ši gyventojų dalyvavimo sprendžiant viešuosius vietos reikalus forma vis plačiau taikoma, spręstina, kad siūlomas teisinis reguliavimas, vieną iš gyventojų dalyvavimo formų nustatant privaloma, neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtinto teisėkūros tikslingumo principo, reiškiančio, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

5. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad savivaldybių biudžetų projektus rengia savivaldybių vykdomosios institucijos, remdamosi Biudžeto sandaros įstatymu, kitais įstatymais, Seimo patvirtintais savivaldybių biudžetų finansiniais rodikliais, Vyriausybės patvirtintomis biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, valstybinės statistikos duomenimis, patvirtintais savivaldybių strateginio planavimo dokumentais, taip pat savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų programomis ir jų sąmatų projektais. Projekto 1 straipsniu keičiamo įstatymo 35¹ straipsnio 1 dalyje ir Projekto 2 straipsniu keičiamo įstatymo 51 straipsnį pildančioje naujoje 4 dalyje vartojama sąvoka „dalyvaujamojo biudžeto“ priemonė“, tačiau biudžeto sudarymą ir vykdymą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai nenumato „dalyvaujamojo biudžeto“ priemonių“, šios sąvokos turinys nėra apibrėžtas teisės aktuose, todėl Projekte siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 7 punkte nustatyto teisėkūros sistemiškumo principo, reiškiančio, kad teisės aktai turi derėti tarpusavyje.

Ministras Pirmininkas

Vidaus reikalų ministras